

मुक्तस्वाध्यायपीठम्
(Institute of Distance Education)

केन्द्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः
५६-५७, इन्स्टीट्यूशनल एरिया, जनकपुरी,
नवदेहली-११० ०५८

आचार्य (प्रथमवर्षम्) - चतुर्थपत्रम् (व्याकरणम्)
प्रदत्तकार्यम् (Assignment)

2021-22

पत्रम् - ..... विषयः - .....
अध्येतुः नाम - ..... पञ्जीकरणसंख्या - .....
अध्येतुः कृते एतत्पुस्तिकाप्रेषणदिनाङ्कः - .....
अध्येत्रा उत्तराणि विलिख्य एतत्पुस्तिकाप्रत्यर्पणदिनाङ्कः - .....

अध्येतुः हस्ताक्षरम्

मूल्याङ्कनकर्तुः नाम - .....
मूल्याङ्कनकर्त्रा एतत्पुस्तिकाप्राप्तिदिनाङ्कः - .....
मूल्याङ्कनकर्त्रा मूल्याङ्कनानन्तरं संस्थाने समर्पणदिनाङ्कः - .....
अध्येत्रा प्राप्ताङ्काः -

खण्डाः	निर्धारिताङ्काः	प्राप्ताङ्काः
खण्डः - क	20 X 02 = 40 अङ्काः	
खण्डः - ख	05 X 08 = 40 अङ्काः	
खण्डः - ग	02 X 10 = 20 अङ्काः	
	पूर्णाङ्काः 100	प्राप्ताङ्काः .....

मूल्याङ्कनपुरस्सरं परामर्शैः सह अध्येतुः कृते एतत्पुस्तिकायाः पुनःप्रेषणदिनाङ्कः - .....

मूल्याङ्कनकर्तुः हस्ताक्षरम्

स्थानम् - .....
दिनाङ्कः - .....

अध्येतुः कृते परामर्शाः,

प्रिय अध्येता ! भवता/भवत्या पूरितं प्रदत्तकार्यम् अवलोकितम्। मूल्याङ्कनं कृतम्। मूल्याङ्कनस्य
आधारेण कुत्र कुत्र भवदीयः दोषः/लोपः/विस्मृतिः/भ्रान्तिः अभवत् इति ज्ञात्वा स्वाध्यायं पुनः प्रवर्तयतु।
शुभकामनाः॥

मूल्याङ्कनकर्तुः हस्ताक्षरम्

दिनाङ्कः .....

आचार्य (प्रथमवर्षम्) - चतुर्थपत्रम् (व्याकरणम्)

विषयः - वैयाकरणभूषणसारः - 100 अङ्काः।

निर्देशः - अस्य प्रश्नपत्रस्य शतम् (100) अङ्काः निर्धारिताः सन्ति एवम् पत्रेऽस्मिन् खण्डत्रयं विद्यते।
अध्येत्रा एषु समाहितानां प्रश्नानामुत्तरं पृथग्विहित-विस्तृत-निर्देशानुसारेण देयम्।

Note - This paper is of one hundred (100) marks containing six (6) sections. Candidates are required to attempt the questions contained in these sections according to the detailed instructions given therein.

खण्डः-क

विंशतिः प्रश्नाः समाधेयाः

अङ्काः - 20 x 02 = 40

निर्देशः : अस्मात् खण्डात् केचन विंशति (20) प्रश्नाः समाधेयाः।

Note : This section contains twenty (20) questions. Out of these twenty (20) questions should be answered.

1. कौण्डभट्टस्य कृतिः का ?
2. भट्टोजिदीक्षितकौण्डभट्टयोः कः सम्बन्धः ?
3. भूषणसारस्थाः कारिकाः कुत्रत्याः ?
4. फलव्यापारयोः- इति कारिकां पूरयत।
5. वाक्यपदीये ब्रह्मकाण्डे कस्य वर्णनं वर्तते ?
6. 'पचति' इत्यस्य वैयाकरणमते शाब्दबोधं लिखत।
7. केषां शाब्दबोधे प्रथमान्तार्थः मुख्यः ?
8. फलमात्रं धात्वर्थः इति कस्य मतम्?
9. प्रसज्यप्रतिषेधः कस्य भेदः?
10. सकर्मकत्वन्नाम किम्?
11. परोक्षस्य लक्षणं किम्?
12. अजहत्स्वार्थायाः किं लक्षणम्?
13. लकाराणां कृतावेव शक्तिः इति कस्य मतम्?
14. प्राप्ये कर्मणि कर्मवद्भावो भवति न वा?
15. मीमांसकानां मते आख्यातार्थः कः?
16. किं नाम साध्यत्वम्?
17. वैयाकरणानां मते शाब्दबोधे कस्य प्राधान्यम्?

18. ईप्सितं कर्म कतिविधं भवति?
19. वैयाकरणमतोन्मज्जनस्य अपरं नाम किम्?
20. 'पश्य मृगो धावति' इत्यत्र कीदृशः शाब्दबोधः शाब्दिकानां मते?
21. किं नाम द्योतकत्वम्?
22. वृत्तयः कति सन्ति?
23. पिङ्गाक्षी इत्यस्य विग्रहः क्रियताम्?
24. पञ्च कोशाः के सन्ति? तेषां नामानि लिखत।
25. वैयाकरणभूषणसारस्य टीकाद्वयम् लिखत।

खण्डः-ख

पञ्च प्रश्नाः समाधेयाः

अङ्काः - 05 X 08 = 40

टिप्पणी : अस्मात् खण्डात् पञ्च (05) प्रश्नाः समाधेयाः। प्रत्येकप्रश्नः प्रायः शतशब्दैः (100) समपेक्ष्यते।

Note : This section contains eight (08) questions. Out of these five (05) questions should be answered. Each question should be answered in about one hundred (100) words.

1. भूषणसारस्य प्रथमश्लोकस्य व्याख्या विधेया।
2. श्रीलक्ष्मीरमणं नौमि- इति मङ्गलकारिकायाः व्याख्या कार्या।
3. व्यापारो भावना- इति कारिकां व्याख्यात।
4. निर्वर्त्ये च विकार्ये च- इति कारिकां व्याख्यात।
5. धात्वर्थभावनायाः प्राधान्यस्वीकारे प्रमाणं किम् इत्युपपाद्यताम्?
6. सम्प्रदानस्य उदाहरणसहिताः भेदाः प्रस्तूयन्ताम्।
7. 'ऋद्धस्य राजपुरुषः' इति प्रयोगः कथं न भवति?
8. द्योतकाः प्रादयो येन ..... इति कारिकायाः आशयो लिख्यताम्।

खण्डः-ग

द्वौ प्रश्नौ समाधेयौ

अङ्काः - 02 X 10 = 20

टिप्पणी : अस्मात् खण्डात् द्वौ (02) प्रश्नौ समाधेयौ। प्रत्येकप्रश्नः प्रायः त्रिशतशब्दैः (300) समपेक्ष्यते।

Note : This section contains four (04) questions. Out of these two (02) questions should be answered. Each question should be answered in about three hundred (300) words.

1. स्फोटविषये कौण्डभट्टनयं वर्णयत।
2. नजर्थविषयं ग्रन्थानुसारं लिखत।

3. आख्यातार्थस्य प्राधान्यस्वीकारे को दोषः इति सम्यक् प्रतिपाद्यताम्?
4. समासे खलु भिन्नैव ..... एकार्थीभाव आश्रितः इति भूषणसारदिशा व्याख्यायताम्।

